

8. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 1. ÜNİTE DERS NOTU

1. KADER İNANCI

Kader ile ilgili ayet: “O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır.-Rahman’ın yaratışında hiçbir **uyumsuzluk** göremezsin, bir kere daha bak! hiçbir çatlak ve **düzensizlik** görüyor musun?”

Kaza ile ilgili ayet: Böylece onları, iki günde yedi gök olarak **yarattı** ve her göğe kendi işini **bildirdi**. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu **koruduk**

Not: (Ecek-acak) gelecekte olanlar kaderken (dı-di) geçmişte kalanlar kazadır. Kader ilim, kaza kudret sıfatına dayanmaktadır. Kader Kazadan öncedir.

A. ALLAH HER ŞEYİ BİR ÖLÇÜ VE DÜZENE GÖRE YARATMIŞTIR

Allah evrende var olan her şeyi planlı ve ölçülü şekilde yaratmıştır. İnsanlara açıkça bildirilen bu gerçekler Kuran-ı kerimde açıkça ifade edilir.

- Biz gerçekten insanı en güzel şekilde yarattık. (Tin Suresi 4)
- Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık. (Kamer suresi 49)

- O yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmanın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak ve düzensizlik görüyor musun? (mülk suresi 3)

B. KADER VE EVRENDEKİ YASALAR

Allah evrendeki uyumu sağlamak ve düzeni korumak için bir takım yasalar koymuştur. Bu yasala **Sünnetullah** veya **Adetullah** denir. Bu yasalar üçe ayrılır.

B.1- Fiziksel Yasalar

Madde ve enerjinin oluşumu, yapısı, hareketi, değişimi ve maddeler arası ilişkilerle ilgili evrensel prensipleri içerir. Deney, gözlem ve araştırmalar sonucu insanlar tarafından etkisi ve sonuçları kanıtlanabilir bir özelliğe sahiptir (nesneldir).

- Buzların erimesi, depremler
- Yağmurun yağması, seller, karın yağması,
- Yer çekimi kanunu (yüksekten bırakılan cismin her zaman yere doğru düşmesi)
- Suyun yüz derecede kaynaması
- Rüzgarın oluşumu
- Suyun donması, ısınan suyun buharlaşması
- Gece ve gündüzün oluşumu
- Suyun kaldırma kuvveti (gemilerin su üzerinde batmadan hareket edebilmesi)
- Isınan metallerin genişlemesi

NOT: Kullandığımız bütün teknolojik aletler fiziksel yasalarla ilgilidir. (örnek: buzdolabı, telefon, akıllı tahta, uçak, gemi, bilgisayar, elektirik kısaca enerji ile çalışan her şey)

Ö
Ğ
R
E
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

Örnek Ayet: Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O'dur. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir. (Enbiya Suresi 33)

B.2- Biyolojik Yasalar

Canlıların, doğumu, ölümü, üremesi, gelişmesi, beslenmesi, fiziksel yapısı ve birbiri ile olan ilişkisi ile ilgili Allah'ın koymuş olduğu evrensel ilkelerdir. Deney, gözlem ve araştırmalar sonucu insanlar tarafından etkisi ve sonuçları kanıtlanabilir.

- Şavaşlar, göçler
- Adalet, insanlar arası ilişkiler
- Kurandaki kıssalar toplumsal yasa ile ilgilidir.
- Ahlak kuralları, toplumsal kargaşa
- Toplamlar arası antlaşmalar

Örnek ayet: Yeryüzünde dolaşp da kendilerinden öncekilerin sonucu ne olmuş, görmezler mi? Ve onlar, bunlardan daha güçlü, daha kuvvetliydi ve Allah'ı aciz bırakamaz hiçbir şey, ister göklerde olsun, ister yeryüzünde; şüphe yok ki o, her şeyi bilir, onun her şeye gücü yeter. (Fatır Suresi 44)

Evrendeki Yasalarla ilgili Temel Kurallar

- ❖ Fiziksel ve Biyolojik yasalar deney, gözlem ve araştırmalar sonucu kanıtlanabilirler.
- ❖ Hiçbir varlığın fiziksel ve biyolojik yasaların dışına çıkması mümkün değildir.
- ❖ Toplumsal yaşalar fiziksel ve biyolojik yasalar kadar kesinlik içermez.
- ❖ İnsanın fiziksel yapısı biyolojik yasalar ile davranışsal yapısı toplumsal yasalar ile ilgilidir.
- ❖ Toplumsal olaylar sebep sonuç ilişkisine göre sonuçlanır.

İrade: Allah'ın dilemesi ve dilediğini dilediği şekilde yapmasıdır. Külli irade ve Cüzi irade olmak üzere ikiye ayrılır.

Külli irade

Allah'ın sonsuz (sınırsız) iradesi. Ol deyince herşeyin olması

Doğum,ölüm, cinsiyet, dağ, taş, bitki, hayvan vb.

Cüz-i İrade

İnsanların sınırlı iradesi

Yapılan ibadetler, yapılan söz, fiil ve davranışlar

NOT: Külli İrade Cüz-i iradeyi kapsar.

C. İNSANIN İRADESİ KADER

İnsanın akıllı ve irade sahibi olması davranışlarından sorumlu olması anlamına gelir. Bu yüzden kader; insanın sorumluluk sahibi olmasıyla yakından ilgilidir. İnsan aklını kullanarak doğru ve yanlış, hak ile batılı, iyi ve kötüyü ayırt eder ve bunun sonucunda iradesini kullanarak seçimler yaparak sorumluluğu üstlenir.

NOT: Kuranda sürekli aklımızı kullanmamıza işaret olarak insanlara “akletmez misiniz, düşünmez misiniz” sözleri örnek olarak gösterilebilir.

- ✓ Allah bizlere iyi ve kötüyü, doğru ve yanlış ayırt edebilmek içi vahiy göndermiş bu doğru ve iyi şeyleri tercih etmemiz için rehberlik yapacak peygamberler göndermiştir.

- ✓ İnsana iradesini özgürce kullanması için bir alan bırakmış ve iyiyi ve kötüyü tercih etmede serbest bırakmıştır. İnsan yaptıklarından bu yüzden sorumludur.
- ✓ Allah, insanı kendi iradesi ile yaptıklarından sorumlu tutmuştur. İnsan kendi yaptıkları şeyler sonucunda sorguya çekilecektir.
- ✓ İnsanın sorumlu olmadığı kendi dışında olan şeyler vardır bu alanlardan sorumlu değildir. (cinsiyeti, fiziki özellikleri göz ve ten rengi, anne ve babası, doğum yeri ve ölümü..)

Akıl: İyi ve Kötüyü ayırt etme gücü +
İrade: iyi ve kötünden birini ayırt etme gücü = **sorumluluk:** Kararların sonucunu üstlenme.

D. KADER İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Kaderle ilgili kavramlarda daha çok ecel-ömür, hayır-şer, sağlık- hastalık, rızık, başarı-başarısızlık, tevekkül gibi kavramlarla ele alınmıştır.

1. Ecel-Ömür

Ecel: sözlükte müddet, süre, belirlenen vaktin sonu gibi anlamlarla açıklanmıştır. Terim olarak ömrün bittiği, hayatın sona erdiği zamandır. Ecel kavramı kuranda insan için kullanıldığı gibi toplumların, Güneşin, Ayın, ve kainattaki her şeyin bir sonunun olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır. Allah'tan başka her şey fanidir Baki olan Allah'tır. Kuranda "Her nefis ölümü tadacaktır." Ayeti ecele örnek gösterilir.

Ömür: Dünyadaki her varlık için bir yaşam süresi vardır. Varlıkların dünyada geçirdiği bu yaşam süresi de ömür olarak adlandırılır.

- ★ Yeryüzünde bulunan her canlı sonludur. Sadece kerem sahibi Yücen Rabbinin varlığı sürekli. (Rahman Suresi 26-27)

- ★ Güneş ve Aydan her biri belirlenmiş bir süreye kadar hareketlerini sürdürürler. (Fatır Suresi 13)
- ★ Her can ölümü tadacaktır sonunda bize döndürüleceksiniz. (Ankebut Suresi 57)
- ★ Allah sizi bir çamurdan yaratan, sonra size bir ecel bir ömür süresi tayin edendir. (Enam Suresi 2)

NOT: İnsan hayatın bir sonunun olduğunu bilerek Allah'ın kendisine bağışladığı ömrü iyi değerlendirmeli, hayatın her anında güzel davranışlar sergilemeli ve çevresine karşı faydalı olmak için çalışmalıdır. Ölümün bir yok oluş değil ahret hayatına bir geçiş olduğunun farkına varmalıdır. Ölümünden korkmak yerin ölüme her zaman hazırlıklı olmalıdır.

2. Emek- Rızık:

Emek: Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü.

Rızık: Rızık kelimesi daha çok yiyecek ve içecek için kullanılsa da yapılan tanımlarda Allah'ın verdiği bütün nimetler kastedilmiştir.

Allah dünyadaki canlıların ihtiyaç duyabileceği rızık yaratmıştır. Her canlı hakkı olan rızık ulaşması için belirli bir çaba göstermesi gerekir. İnsan rızık kazanmak için haram yollara bulaşmamalı rızıkını helal yollardan aramalıdır. İnsan rızık aramalıdır. Buna örnek olarak peygamberleri gösterebiliriz. Her peygamberin rızık aramak için bir mesleği vardır örneğin; Hz. Adem çiftçi, Hz. İdris terzi, Hz. Musa çoban, Hz. Zekeriya marangoz, Hz. Davud demirci, Hz. Muhammed tüccar idi.

- ❖ Gerçekten insanın kendi çalışmasının karşılığında başka bir şey yoktur. (Necm Suresi 39)

- ❖ Allah'ın sana verdiğinden (Onun yolunda harcayarak) ahret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma. Allahın sana iyilik ettiği gibi sen de insanlara iyilik et. (Kasas Suresi 77)
- ❖ Sizden biriniz sırtına bir bağ odun yükleyip satması, dilenmesinden daha hayırlıdır. (Hadis-i Şerif)

İnsan elinden geldiğince çaba göstermeli, hem bu dünya hem de ahret için çalışmalıdır. Alan el değil veren el olmaya gayret etmelidir. Rızkını haram yollardan değil alın teri ile kazanmalıdır. Mümkün oldukça başkalarına muhtaç olmadan yaşamalıdır. Elde ettiği rızık için Allah'a şükretmelidir.

3. Tevekkül

Allah'a teslim olmak, güvenmek, dayanmak ve ona sığınmak demektir. Terim olarak tevekkül; bir işi yaparken elinden gelen gayreti göstermekle birlikte kalben Allah'a bağlanıp ona güvenmek sonucu Allah'tan beklemek demektir. Tevekkül pasif bir bekleyiş değildir. Unutulmamalıdır ki tevekkül Allahtan her zaman hayırlısını istemektir.

Bir öğrencinin derslerine yeterince çalışıp Allah'tan başarı istemesi, bir sporcunun antrenmanlarda sıkı çalışıp galibiyet istemesi tevekküle örnek gösterilebilir.

Örnek ayet: Kararın kesinleşince artık tevekkül et. Allah kendisine tevekkül edenleri sever. (Al-i İmran 159)

4. Başarı – Başarısızlık

İnsan kendisine verilen akıl ve iradesiyle başarıya gidecek yolları öğrenir ve tercih eder. Tercihleri sonucunda ya başarılı olur ya başarısız. Bir tercih sonucu olduğu için başarıda başarısızlıkta kişinin kendi sorumluluğundadır.

Kişi başarıya ulaşmak için elinden gelen gayreti göstermelidir. Elinden gelen gayreti gösterip sonucunda başarısız olursa isyan etmemeli ve pes etmemelidir.

Başarı konusunda bizlere en güzel örnek yine peygamberlerdir. Onlar hedeflerine ulaşmak için çok çalışmışlardır. Başarısızlığın sonucunda ah vah etmek yerine kalkıp tekrar çalışmaya başlanmalıdır. Hedeflerimize giderken hak ve adaletten ayrılmadan kul hakkına girmeden başarıya ulaşmamız gerekir hak ve adaletten ayırdığımız takdirde hedeflerimize ulaşmamız bir başarı değildir.

5. Hastalık- Sağlık

Ö
Ğ
R
E
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

Sağlık, Allah'ın insana bahsettiği nimetlerin başında gelir. Sağlığın değerini hasta olduğumuzda daha iyi anlarız. Sağlığımızın kıymetini bilip sağlığımızı tehlikeye atacak zararlı şeylerden uzak durmalıyız. Temiz olandan yemeli pis şeylerden uzak durmalıyız Allah'ın helal kıldığı şeylerden yemeli haram kıldığından uzak durmalıyız.

Alınan tüm önlemlere rağmen insan yine de hasta olabilir "kaderimde bu varmış iyileşmek kaderimde varsa iyileşirim" ya da "neden benim başıma bunlar geliyor" demek yerine doktora gidip tedavisini aramalıyız. Başımıza bir hastalık geldiğinde sabretmeliyiz Allah'a dua etmeliyiz tedavisini aramalıyız.

Bir hadiste Peygamberimiz; "Ey Allah'ın kulları tedavi olunuz şüphesiz Allah her hastalığın tedavisini yaratmıştır" buyurmuştur.

KADERLE İLGİLİ YANLIŞ SÖYLEMLER (SÖYLEMEYELİM)

- Kader mahkumu
- Elimden bir şey gelmez
- Kara bahtım kör talihim
- Çekeceğim varmış
- Başa gelen çekilir
- Kaderimde bu varmış
- Kader utansın

- Alın yazım buymuş
- Zalim felek

NOT: Allah herkesin kaderini kendi çabasına bağlı kılmıştır. Bu yüzden bu söylemler yanlıştır.

E. BİR PEYGAMBER TANIYORUM HZ. MUSA

Hız. Yusuf ile Mısır'a göç eden Yahudi toplumuna mensup olan Hız. Musa, Mısır'da dünyaya gelmiştir. Dönemin firavunu gördüğü rüya sonucunda şehirdeki bütün erkek çokları öldürmektedir. Tam olarak bu zamanda dünyaya gelen Hız. Musa'nın annesine yeni doğul olan çocuğunu suya bırakması vahyedilir. Sepet içerisindeki çocuk ile suyun üzerinde hareket ederken firavunun sarayının önünde durur. Dönemin firavunun eşi bebeği görüp onu sevmeye başlar, zamanla bu çocuğu evlatlık edinmeye başlar. Firavunun yanında yirmili yaşara gelen Hız. Musa, bir gün iki mısırlının tartıştığını görüp, onları ayırmak için vurduğunda onlardan birisi ölür. Hız. Musa, bunun üzerine korkarak şehirde ayrılarak Arabistan'ın kuzeyinde bulunan Medyen şehrine kaçar. Burada Hız. Şuayb ile tanışır. 10 yıl onun yanında çalışıp, çobanlık yaptıktan sonra Hız. Şuayb'ın kızıyla evlenmiştir. Hız. Musa bu süre sonunda eşiyle tekrar Mısır'a dönerken kendisine peygamberlik verilir. Mısır'a giderek halkını, eski inançlarını terk etmeye, Allah'a inanmaya davet ile emrolunmuştur.

Hız. Musa Mısır'da başta dönemin firavunu olmak üzere tüm halkı Allah'a inanmaya davet etmiş, kendisine inananlar olmasına rağmen çoğunluk olarak inanmamıştır. Hız. Musa ve ona inananlar şehirden ayrılırken dönemin firavunu, onların peşine ordu göndermiştir. Nil nehrinin kenarına geldiğinde Hız. Musa'ya elindeki asayı suya vurması emredilmiştir. Asayı suya vurunca, nehir ikiye ayrılmış, Hız. Musa ve ona inananlar bu boşluktan karşıya geçmiştir. Herkes geçtikten sonra Hız. Musa, asayı tekrar nehre vurduğunda nehir eski halini almıştır.

Onları takip eden firavun ve askerleri boğularak ölmüştür. Hız. Musa ve ona inananlar Filistin topraklarına gelmeden bir yerde konaklamışlardır. Bu esnada Hız. Musa Tur dağına çıkarak Allah ile bizzat görüşerek "on emir" olarak bilinen vahyi almıştır. Hız. Musa daha sonra Filistin topraklarına ulaşmadan vefat etmiştir.

ÖĞRENNETAKADEMİ

- # Kuran-ı Kerimde adı geçen bir peygamberdir.
- # İsrailoğullarına gönderilmiştir. Kendisine Tevrat verilmiştir.
- # Ulu'l Azm peygamberlerinden biridir.
Ulu'l Azm: Allah'ın emirlerini gerçekleştirme hususunda en çok dikkat eden, titizlik gösteren ve mücadele eden peygamberlerdir.
- # Hız. Musa mısırdaki dünyaya geldi. Hız. Musa, Hız. Harun'un kardeşidir.
- # Firavunla mücadele etmiştir.
- # Hız. Musa yanlışlıkla Kıptilerden bir adamı öldürdüğü için hakkında yakalama kararı çıkmış bunun üzerine Medyene gitmiştir.
- # Medyen'de 10 yıl kalmış orda Hız. Şuayb'ın yanında çobanlık yapmıştır.
- # Hız. Şuayb'ın kızıyla evlenmiştir.
- # Hız. Şuayb ona asasını hediye etmiştir.
- # Karısını da alarak Mısır'a tekrar geri dönmek istemiştir dönüşte Tur dağına kendisine peygamberlik verildi. Asasının yılanı dönüşmesi, elinin beyazlaşması mucizesi verildi.
- # Allah ile yüz yüze konuştuğu için kendisine **Kelimullah** lakabı verildi.
- # Allah Hız. Musa'ya firavunu uyarmasını emredince yardımcı olarak kardeşi Hız. Harun'u istemiştir.
- # Hız. Musa firavunun sihirbazlarına karşı savaşmış ve kazanmıştır sihirbazlar Hız. Musa'nın asasını yere bırakması sonucu yılanı dönen asa sihirbazların sihrini bozmuştur. Sihirbazlar bunun bir sihir olmadığını söyleyerek tövbe etmişler Hız. Musa'ya iman etmişlerdir. Firavun sihirbazları öldürmüştür.

- # Hz. Musa İsrailoğulları'nı alarak Kızıldeniz'i ikiye ayırarak mısırdan çıkardı. Firavun ve adamları Kızıldeniz'de boğuldular.
- # Kendisine 10 emir verildi.
- # Hz. Musa israiloğullarını mısırdan kurtardıktan sonra 40 günlüğüne kavminden ayrılıp uzaklaşır başlarına Hz. Harun'u bırakır. Ancak İsrailoğulları Hz. Harun'u dinlemeyip Samiri adlı bir Yahudinin altından yaptığı ineğe tapmaya başlar. Hz. Musa döndüğünde bu olaya çok kızaraptıkları ineği yok eder.

F. BİR AYET ÖĞRENİYORUM: AYETEL KÜRSİ VE ANLAMI

Bakara suresinin 255. ayetidir. İçinde "küresi" kelimesi geçtiği için bu ayete "Ayete'l-Küresi" denilmiştir. Bu ayet, Allah'ın (c.c.) yüce sıfatlarını ve eşsiz kudretini anlatmaktadır. Allah'tan başka ilah olmadığı, varlığın idaresinin O'nun elinde olduğu, O'nun her şeyi bildiği ve her şeye gücünün yettiği, bu ayette vurgulanan diğer hususlardır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Ayetel Kürsi

Okunuşu: Bismillahirrahmanirrahim

Allahü lâ ilâhe illâ hüvel hayyül kayyûm.

Lâ te'huzühû sinetün ve lâ nevm.

Lehû mâ fissemmâvâti ve mâ fil ard.

Men zellezî yeşfeu indehû illâ bi iznih.

Ya'lemü mâ beyne eydihim ve mâ halfehüm.

Ve lâ yuhîtüne bi şey'in min ilmihi illâ bimâ şâe.

Vesia kürsiyyühüs semâvâti vel ard.

Ve lâ yeûdühü hıfzühümâ.

Ve hüvel aliyyül azîm.

Anlamı:

Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O daima diridir, bütün varlığın idaresini yürütendir. Onu ne uyuklama tutar, ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmadan huzurunda şefaate edecek olan kimdir? O, kullarının önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bilir. Onlar ise O'nun dilediği kadarından başka ilminden hiçbir şey kavrayamazlar. O'nun sonsuz kudreti gökleri ve yeri kaplar. Onları gözetmek O'na ağır gelmez. Gerçekten yüce ve büyük olan yalnızca O'dur.

ÜNİTEDE GEÇEN ALLAH'IN SIFATLARI

ER-REZZAK: Yarattıklarını rızıklandıran
EL-HAYY: yarattıklarına hayat veren
EL-KAYYUM: Yarattıklarını yöneten
EL-ALİYY: Bilgisiyle her şeyi kuşatan
EL-AZİM: Her şeyden ulu, herkesten yüce olan
KUDRET: Allah'ın her şeye gücünün yetmesi
İLİM: Allah'ın gerek duyular âlemine gerekse duyu ötesine ait bütün nesne ve olayları bilmesi.

Ö
Ğ
R
E
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

HAZIRLAYANLAR

Hatice AYDIN - Egemen DOĞAN